

VZ58

ULKOA ITÄÄ, SISÄLTÄ LÄNTTÄ

Teksti: SJA Sihvola

Tšekkoslovakia eroaa ainakin asesuunnittelun saralla muista entisistä itäblokin maista. Maan armeija oli aseistettu hajoamiseksi asti pääasiassa Vz.58 –rynnäkkökiväärein, kun muut taasen käyttivät AK-47:ää, AK-74:ää tai omia versioitaan näistä. Tšekkoslovakian asetuotanto on aina ollut laadukasta, josta kertoo mm. suursuosittu pistooli CZ75, pikakivääri ZGB 1933 (Bren) ja onhan Suomikin ottanut vaikutteita sieltä KvKK 62:seensa (Vz.52).

Tšekkoslovakiassa oli oman, lähinnä AK-47:ää vastaavan rynnäkkökiväärin suunnittelu aloitettu jo 1950-luvun alkuvuosina. Ceska Zbrojovkan valmistama Samopal vzor 58 (Automaattikivääri malli 58) tuli kuitenkin käyttöön vasta vuonna 1958. Vz.58:n ulkomuoto muistuttaa AK-47:ää ja StG44:ää, mutta sen toimintaperiaate ja rakenteelliset yksityiskohdat poikkeavat edellä mainituista. AK:n ja StG:n toimintaperiaatteena on pitkäskui-nen kaasumäntä ja pyörähtävä lukko, kun taas Vz.58 perustuu lyhytiskuiseen kaasumäntään ja putoavaan sulkukappaleeseen.

Yötähtäin

Vz.58:sta on kolmea eri versiota:

- Vz.58P, kiinteä perä
- Vz.58V, metallinen taittoperä
- Vz.58Pi, kiinnityskiila pimeätähtäimen kiinnittämiseksi (NSP-2, 1PN58, 1PN51,...), varusteisiin voi kuulua myös kartiomainen liekinsammutin ja taittavat etujalat

Vz.58:aa ei ole viety merkittäviä määriä ulkomaille. Pieniä määriä aseita on ollut kaupallisilla markkinoilla ja asetta on rajoitetusti käytetty Vietnamin sodassa. Tšekkoslovakian olemassaolon loputtua vuonna 1992, jäi Vz.58 sekä Tsekin että Slovakian puolustusvoimien palvelusaseeksi, muualla asetta ei palvelusaseena käytetä. Kivääreitä on kuitenkin havaittu Kaakkois-Aasiassa, Afrikassa ja Lähi-idässä. Vz.58 korvautuneen aikanaan sekä Tsekissä että Slovakiassa CZ:n vuonna 1994 kehittämällä CZ 2000 (LADA) kiväärillä.

Ase huoltopurettuna

Rakenne

Vz.58:n toimintaperiaate poikkeaa AK-sukuisista täysin. Lukko liikkuu vaakasuorassa piippulinjan suuntaisesti luistissa olevien leikkausten avulla. Lukitus-kappale on erillinen pystysuunnassa liikkuva kaksiolakkeinen kytinkappale. Toiminta muistuttaa merkittävästi P38:n ja Beretta 92:n rakennetta, paitsi että Vz.58:ssa toimintasuunta on päinvastainen. Takatähtäimen jalan läpi liikkuva kovakromattu kaasumäntä antaa 19 mm liikkeellään luistille alkusysäyksen. Luistin liikuttua n. 20 mm taaksepäin sulkukappale nousee niin ylös, että se kytkeytyy irti rungon sulkupinnoista. Tämän jälkeen luisti peräytyy vielä 3 mm, kunnes lukko kytkeytyy luistiin ja ne jatkavat yhdessä matkaansa taaksepäin.

Piippu on 400 mm pituinen neliuraisella oikeankätisellä rihlauksella. Rihlannousu on 1/240 mm eli 1/9,45". 8 gramman luodille varsin jyrkkä rihlannousu periytyy 1940-lopulta Neuvostoliitosta,

Ei kaasumännän suoja putkea

koska 7,62x39 –kaliiperisten aseiden piiput valmistettiin samalla konekannalla kuin 7,62x53R –kaliiperistenkin. Kuten itäaseissa(kin) on yleistä, piippu ja patruunapesä ovat kovakromatut, mikä parantaa säänkestävyyttä (ja puhdistamista). Piipunsuussa on M14x1 –kierre liekin-sammuttimen, kompin ja paukkupatruuna-adapterin kiinnittämistä varten. Nämäkään, kuten mitkään muutkaan ase osat, eivät ole vaihtokelpoisia AK-sukuisten aseiden osien kanssa. Piippu on kierteillä teräksestä koneistetuissa rungossa kiinni. Runko on lähes suorakulmainen ja päältä avoin kuten AK-sukuissa. Jyväjalka ja kaasukammio ovat todennäköisesti tarkkuusvalua.

Luisti on yhdestä kappaleesta koneistettu monimuotoinen osa. Lukko on lyhyt ja sisältää nallipiikin. Lukon ja luistin valmistus on vaatinut erittäin suuren määrän eri koneistustoimenpiteitä. Yläviistoon käännetty viritystappi on yhtä ainetta luistin kanssa.

Sulkukappale on irrallinen osa, mikä mahdollistaa aseän kokoamisen ja sillä ampu-misen ilman sitä. Tämä vaatii käyttäjältä

erityistä tarkkuutta, koska ampuminen ilman sulkukappaletta hajottaa aseän ja erittäin todennäköisesti myös käyttäjän.

Laukaisukoneistossa ei ole iskuvasaraa vaan iskurina toimii luistin läpi menevä tanko, jonka takaosa vastaa laukaisukoneiston virekynsiin. Iskuritanko iskee kel-luvaan lyhyeen nallipiikkiin. Ulosvetä-jänä on jousitettu kynsi ja se kattaa noin neljäsosan iskupohjan leveydestä. Toi-mintaperiaatteesta johtuen Vz.58:sta puuttuu primääri ulosveto eli hylsyn kier-täminen ennen ulosvetoa (vrt. FN FAL).

Vz.58:n laukaisukoneisto koostuu kahdes-ta virekynnestä, joista oikeanpuoleinen toi-mii sulkuvarmistimena. Vaihtimen ollessa kertatulella vasemmanpuoleinen virekyn-si nousee joka laukauksen jälkeen ylös, jonka takia seuraava laukaus vaatii uuden liipaisimen painalluksen. Vaihtimen olles-sa sarjalla vasemmanpuoleinen virekynsi pysyy koko ajan alhaalla ja oikeanpuo-leinen laukaisee aseän aina lukon sulkeu-tuessa. Aseän varmistin kytkee ainoastaan laukaisukoneiston irti liipaisimesta eikä

Vaihtimen eri asennot: varmistettu, kertatuli ja sarja

Vz.58V

Lataaminen kammalla

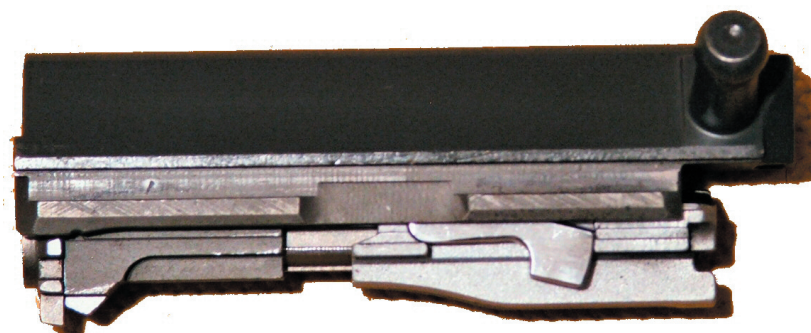
vaikuta mitenkään esim. iskuritankoon.

Teräksestä puristettu laatikon kan-si on lyhyt eikä se peitä luistia. Palau-tus- ja iskurijousi on kiinnitetty kanteen.

Vz.58:n tähtäimet ovat samantyyppiset kuin AK-sukuissa aseissa. Etutähtäin on tunnelilla suojattu tolppajyvä, joka on sää-dettävissä sekä korkeus- että sivusuunnassa. Tangenttityyppinen takatähtäin on säädet-tävissä korkeussuunnassa asteikkojen ollessa 100 – 800 metriä. Tähtäinväli on 35 cm.

Lipas muistuttaa AK-sukuisten lippaita, mutta sen kiinnitysosat ovat erilaiset sekä lippaan takana on ulkouma, jotta patruunan-nostimen uloke mahtuu siellä kulkemaan. Uloke nostaa viimeisen patruunan jälkeen luistinsalvan ylös, jolloin luisti jää auki. Vz.58:n lipas on alumiininen ja kapasiteetti 30 patruunaa. Luistin ollessa auki, voidaan ase ladata SKS:n 10 patruunan kammoilla.

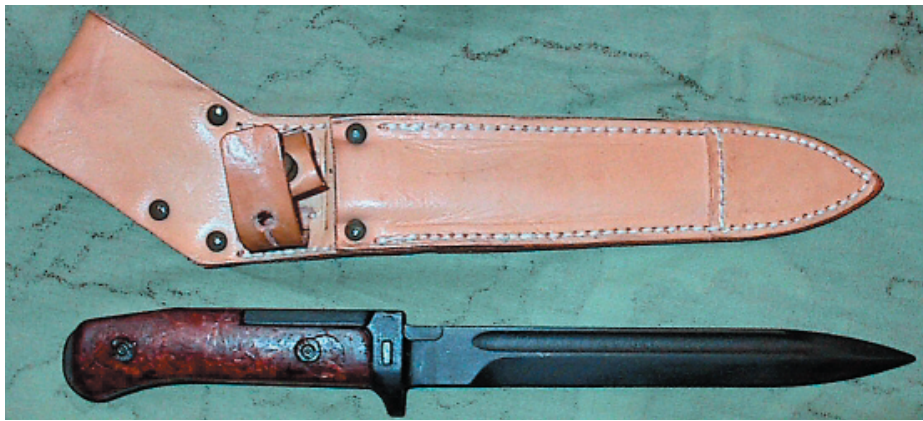
Lippaansalpa on samantyyppinen kuin AK-sukuissa, paitsi se on pienempi ja käytet-

Luisti, lukko ja sulkukappale

Vz.58Pi:n kiikarijalan kiinnitys

Pistin tuppensa kanssa

tävissä vain vasemmalta puolelta. Kätevästi sitä voi oikeastaan käyttää vain peukalolla.

Varhaisimmissa aseissa oli puutukit, mutta suurimmassa osassa perä, pistoolikahva, etutukki ja kaasumännän suojus on valmistettu puulastuilla täytetystä bakeliitista tyypillisestä kertamuovista. Perä on ontto, muttei kuitenkaan sisällä tiloja puhdistusvälineille. Vz.58V:ssä on teräksestä valmistettu taittoperä. Etutukki on niitattu paikoilleen, joten sitä ei voi normaalihuollossa irrottaa. Suhteellisen pieni pistoolikahva ja etutukki ovat ilman karhennuksia, joten ne ovat varsin liukkaita.

Aseeseen kuuluu myös vaaleanruskea kankainen kantohihna, jonka kiinnittämisen tarkoitetut hihnalenkkit ovat aseeseen vasemmalla puolella. Pistin on ”normaali” puukkopistin, jonka ainoana erikoisuutena on sen kiinnittäminen – pistin kiinnitetään työntämällä se eteenpäin kiinnikkeeseensä, eli päinvastoin kuin yleensä.

Ammunta

Ammunnassa ja suurimmassa osassa kuvissa käytetty ase on CZH 2003 Sport. Ase on Vz.58P:sta sivilisoitu eli muutettu kerta-automaattiseksi poistamalla oikeanpuoleinen virekynsi ja sulkuvarmistin. Kompensaattorista kirjoittaja ei ole täysin varma. Se näyttää kyllä siviilivalmisteelta, mutta kirjoittajan löytämissä Tsekin armeijan kuvissa aseissa on samankaltaiset kompit.

Lähteissä mainituissa esittelyissä on asemallilla ammuttu seuraavanlaisia kasoja 100 metriltä: Norinco 11 – 14 cm ja Lapua 8 – 12 cm. Itse ammuin kaksi 5 laukauksen sarjaa per patruunalaatu ja kasojen keskiarvot olivat: itseladattu 10 cm, Lapua 13 cm, S&B 10 cm ja Tula 12 cm.

Lyhytiskaiseen kaasumäntämekanismiin perustuva ase on ainakin teoriassa tarkempi kuin AK-tyypiset, mutta lyhyen aseiden lyhyt tähtäinväli antaa varmaankin pientä tasoitusta. Kiikarin kanssa testien

kasat olisivat tietenkin jonkun verran parempia, mutta koska kirjoittajalla on tarkoitus ampua ainoastaan avotähtäimin, ei kiikarin avulla saatavilla paremmilla tuloksilla ole sen suhteen mitään merkitystä.

Vaikka ase on kevyt, niin rekyyli on melko huomaamaton. Komppi estää piippua nousemasta ja syö myös hieman rekyyliä. Peränjatkeena käyttämäni paksu peräkuumi vei varmaan loputkin. Testikäynnillä ammuin välillä myös Norincolla, joka tuntui potkivan kuin hirvikivääri, kun oli tottunut Vz.58:n hentoon rekyyliin. Ase sopii myös jälleenlataajalle, koska se ei ruhjo hylsyjä ollenkaan vaan heittää ne ehyenä korkeassa kaaressa parin kolmen metrin päähän oikealle sivulle.

Vz.58 on lyhyt ja kevyt verrattuna AK-sukuisiin puhuttamattakaan muista. Ase kulkee melkein huomaamattomasti selässä, joten se olisi sa-tilanteessa tällaisen huoltomiehen unelma. Keveyteen on päästy tekemällä mittasuhteet pieniksi. Tästä johtuen mm. alkuperäinen perä sellaisenaan on liian lyhyt ja käsittely voi olla vaikeaa hanskat kädessä tai kohmeisin käsin.

Koska Vz.58:ssa ei ole kaasumännän suojaputkea, vasen käsi mustuu, jos asetta pidetään kiinni aivan etutukin etuosasta. Aluksi outoa vaihtajaa on suhteellisen helppo käyttää pienen harjoittelun jälkeen. Ainoastaan tilanteissa jossa vaihdinta on siirrettävä nopeasti sarjalta kertatullelta tai toisinpäin, joutuu ampuja irrottamaan otteensa pistoolikahvasta. Matalasta tähtäinlinjasta johtuen heittolaukaukset saattavat harjoittelematta lähteä karkealla jyvällä.

Em. seikoista johtuen ainakin kirjoittajan ensimmäiset toimenpiteet aseiden suhteen olivat lätkäteipin laitto pieneen ja liukkaaseen pistoolikahvaan ja peränjatkeen asennus. Etukahvakin on suhteellisen liukas, joten sekin kaipaisi jonkinlaista ehostusta.

Teknisiä tietoja:

Kaliiperi: 7,62x39

Toimintaperiaate: Kerta-automaatti lyhytiskuisella kaasumännällä, keinahtava sulkukappale kahdella lukitusolaksella

Piippu: 4 oikealle kiertävää rihlaa, Rihlannousu 1/9,45”

Kokonaispituus: 89 cm

Piipunpituus: 40 cm

Paino: 3,2 kg , 3,75 kg täydellä lippaalla

Lipas: 30 patruunan kaksirivinen tankolipas

Teoreettinen tulinopeus: 800 ls/min

Tähtäimet: Etutähtäin, tolppajyvä, säätö sekä korkeus- että sivusuunnassa. Takatähtäin, tangentti hahlo, säädöt 100 – 800 m 100 metrin porrastuksin

Tukki: puutäytteistä muovia

Pintakäsittely: maalaus tai fosfatointi

Lähteet:

Kaliberi 5/2002

Ase-lehti 6/1989

Vz.58V:t ”tositoimissa”